

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Str. 31 August 1989 80, MD-2012 Chișinău • Tel: (373 22) 578205 • Fax: (373 22) 232302 • <http://www.mfa.gov.md>

Nr. DI/3/041.1-6133 din 10 iunie 2024

La nr. 03/5311 din 07 iunie 2024

Ministerul Justiției

Ministerul Afacerilor Externe a examinat repetat proiectul Hotărârii Guvernului *privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor)* (**număr unic 869/MJ/2023**) și constată faptul că propunerile expuse de către MAE în avizul nr. DI/3/041.1-12184 din 20 octombrie 2023 au fost acceptate de către autor.

În context, MAE comunică lipsa de propuneri sau obiecții suplimentare.

Mihai MÎȚU
Secretar General

Digitally signed by Mîțu Mihail
Date: 2024.06.11 11:29:58 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL PROTECTION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

str. Vasile Alecsandri 1, MD-2009, mun. Chișinău
Tel. +373 22 804 402, +373 22 804 496; e-mail: secretariat@social.gov.md web: <https://social.gov.md>

19.06.2024, nr. 12/3237
la nr. 03/5311 din 07.06.2024

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md
cristian.postovanu@justice.gov.md

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a examinat repetat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor), cu **număr unic 869/MJ/2023**, elaborat de către Ministerul Justiției și reieșind din competența funcțională comunică următoarele:

La proiectul de lege:

La Art. I (prounerile referitoare la modificările Codului Penal al Republicii Moldova):

1) Pe tot parcursul conținutului propunerilor care fac referire la utilizarea în enunț/sintagmă a cuvântului "consimțământ" se propune completarea acestuia cu cuvântul "informat" (versiunea finală – "consimțământul informat");

2) Cuvintele "scopuri sexuale" și "scop sexual" utilizate în proiect să fie înlocuite cu sintagma "acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual";

3) Pentru evitarea interpretărilor multiple și diferite propunem definirea prin articol separat a acțiunilor ce fac referire la "comportamentul sexual explicit, real sau simulat".

4) La art. 132³, lit. a) cuvântul "reprezentare" din contextul sintagmei "orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil" urmează a fi substituit cu cuvântul "prezentare". În același context practica denotă faptul că în acțiunile cu caracter sexual pot fi expuse nu doar organele genitale ale unui copil;

5) La art. 132⁴ este reglementată doar acțiunea de *expunere în direct adresată unui public*. În acest context apare întrebarea dacă se admite expunerea indirectă adresată unui public?

6) În versiunea actuală a Codului penal există modificările propuse pentru alin. (1) art. 175¹, acestea intrând în vigoare la 07.09.2024;

7) La art. 208¹ din alin. (1), cuvântul "abuz" de substituit cu cuvântul "abuzul";

8) Pe tot parcursul conținutului unde este utilizată expresia "asupra unei persoane care se afla în grija, sub ocrotirea, sub protecția, în educarea sau în tratamentul făptuitorului" se propune substituirea cuvântului "educarea" cu "educația" și este necesar de a explica sensul cuvântului "tratamentul", în versiunea propusă actualmente nu este clar sensul acestei condiții (persoane care se aflăîn tratamentul făptuitorului);

9) Denumirea art. 208² "Recurgerea la prostituția practică de un copil" nu corespunde cu conținutul articolului și în acest context necesită a fi reformulată;

10) Denumirea art. 208⁴ urmează a fi completată pentru a corespunde conținutului prevederii. În acest sens se propune următoarea denumire ”Incitarea, recrutarea și constrângerea copilului să participe la spectacole pornografice”;

11) La pct. 11, în partea ce ține de modificarea alineatului (2) al articolul 173 din Codul penal:

- cuvântul „minor” urmează a fi substituit cu cuvântul „copil”, ce corespunde normelor reglementate în Convenția cu privire la drepturile copilului.

- atragem atenția asupra faptului că redacția alineatului (2) nu este definitivată.

La Art. II (prounerile referitoare la Codul de procedură penală al Republicii Moldova):

1) propunem ca în alin. (5²) din art. 58 să fie completat și cu infracțiunile prevăzute la art. 206-208 din Codul penal;

2) aceiași propunere este valabilă și pentru alin. (6) al art. 77, alin. (4²) al art. 109, alin. (2¹) al art. 212;

3) la pct. 5, în partea ce ține completarea alin. (3) al art. 219 cu pct. 5), redacția urmează a fi revizuită pentru a aduce o claritate în norma propusă. Astfel, în redacția înaintată de către autorul proiectului, reiese că *Prejudiciul material se consideră legat de săvârșirea acțiunii interzise de legea penală dacă el se exprimă în cheltuieli pentru: [...] mijloacele financiare sau după caz, contravaloarea beneficiilor obținute în rezultatul exploatarei persoanei*, context în care este confuză.

4) pct. 6 și pct. 5 urmează de schimbat cu locurile, pentru a respecta ordinea cronologică a articolelor care sunt supuse modificării.

La Art. III, în privința modificărilor la Legea nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, considerăm că toți copiii victime ale infracțiunilor au dreptul să beneficieze de protecție și suport, în dependență de rezultatele evaluării individuale a situației specifice a fiecărui copil victimă, ținându-se seama de opiniile, nevoile și preocupările copilului.

În privința noțiunii de victimă deosebit de vulnerabilă, este de remarcat faptul că aceasta urmează a fi definită pentru asigurarea aplicabilității.

La Art. V, modificările propuse la Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului, nu se acceptă.

Menționăm că, *Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului* este o lege generală, normele căreia au fost aduse în corespundere cu normele Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului, inclusiv cu art. 19 al Convenției, totodată articolul 23 din Legea prenotată deja stipulează cele propuse de autor și anume - **Statul** ocrotește inviolabilitatea persoanei copilului și **întreprinde toate măsurile necesare pentru a preveni și a proteja copilul față de orice formă de violență, abuz, neglijare, exploatare sau trafic** în orice scop și sub orice formă, context în care se solicită excluderea Art. 5 din proiectul de lege înaintat spre avizare.

Secretar de Stat

Digitally signed by Cușca Vasile
Date: 2024.06.20 12:19:48 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vasile CUȘCA

Uniunea Avocaților din Republica Moldova

Союз Адвокатов Республики Молдова

Union of Advocates of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
email: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/397/2024 din 13.06.2024

La nr. 03/5311 din 07.06.2024

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

secretariat@justice.gov.md

copie: **Cancelaria de Stat**

cancelaria@gov.md

Cu referire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor), număr unic 869/MJ/2023, remis spre avizare repetată, comunicăm următoarele.

În tot textul proiectului se utilizează noțiunea „copil” în detrimentul noțiunii „minor”. De exemplu, art. 54 alin. (3) Cod penal, conform proiectului, prevede următoarele:

„(3) Victima **copil** a infracțiunilor prevăzute la articolele 171-175, 208/1 – 208/5 este absolvită de răspundere penală pentru infracțiunile săvârșite de ea în legătură cu această calitate procesuală.” .

În acest context, subliniem că, transpunerea unei directive sau tratat internațional nu este un exercițiu de preluare identică a textului actului UE/tratatului internațional în legislația națională, ci fiecare prevedere trebuie adaptată la specificul și terminologia cadrului normativ intern. Prin urmare, redacția prevederilor actuale din Codul penal utilizează noțiunea de „minor” pentru persoanele care nu au atins vârsta de 18 ani. A se vedea în acest sens art. 53 lit. a) și art. 54 care se referă la liberarea de răspundere penală a **minorilor**.

De asemenea, în art. 173 alin. (2) lit. a) Cod penal din proiect se utilizează noțiunea de minor și nu cea de copil. Considerăm necesară aplicarea principiului unității terminologice în procesul de elaborare a actelor normative și folosirea în continuare a noțiunii de „minor” în locul celei de „copil”.

Nemijlocit cu privire la art. 54 alin. (3) Cod penal, sugerăm utilizarea noțiunii consacrate în legislație de „liberare de răspundere penală” și nu cea de „absolvire de răspundere penală”.

Pe de altă parte, pentru certitudinea juridică, dar și pentru corectitudinea limbajului juridic, interdependente, recomandăm din punct de vedere a sintaxei revizuirea textului „Victima copil a infracțiunilor”. Propunem textul „Minorul victimă a infracțiunilor”.

De asemenea, propunem excluderea cuvântului „procesuală”, or calitatea procesuală este recunoscută minorului victimă a infracțiunilor nominalizate la o etapă ulterioară săvârșirii infracțiunilor pentru care se propune a fi liberată de răspundere penală, iar liberarea de răspundere penală se face în raport cu circumstanțele existente la momentul comiterii faptei. Prin urmare, este suficient să se stabilească că făptuitorul la momentul comiterii faptei avea calitatea de minor victimă a infracțiunii.

Cu referire la modificarea articolul 107 alineatul (3) Cod penal, având în vedere continuitatea numerotării art. 208 – 208⁵, propunem revizuirea modului în care se operează amendamentul în cauză și propunem să se substituie textul „208, 208¹ și 208²” cu textul „208 – 208⁵”. În același mod propunem a se proceda și în privința modificărilor de la articolul 108 alineatul (5) și articolul 109 alineatul (4) Co penal.

Cu privire la numerotarea articolelor 132³ și 132⁴ se va ține cont de existența în Codul penal a art. 132³ intitulat „Mijloace de plată fără numerar”. Prin urmare, propunem renumerotarea articolelor propuse pentru completarea Codului penal.

De asemenea, la 132³ Cod penal care definește „Materialul privind abuzul sexual asupra copilului”, propunem a se revedea noțiunea propusă la alin. (1), astfel încât să nu se limiteze doar la organele genitale ale unui minor, ci să cuprindă toate zonele intime ale corpului unui minor. În condițiile în care circulația unor astfel de materiale care conțin **orice fel** de reprezentare a zonelor intime ale corpului unui minor, printre care și organele genitale, care urmăresc un „în principal cu scop sexual” acestea atentează la valorile protejate de norma în cauză, integritatea fizică și psihică, inclusiv dezvoltarea normală sub aspect sexual a minorilor.

Pe de altă parte, nu este clar de ce proiectul limitează la scopul principal sexual al prezentării vizuale a unui copil sau reprezentare a organelor genitale ale copilului, în condițiile în care însăși existența acestor materiale nu determină scopul utilizării ulterioare a

acestora, or scopul ține de latura subiectivă a componenței și se determină în legătură cu comiterea faptei. Prin urmare, scopul cu care se utilizează astfel de materiale trebuie determinat la etapa comiterii infracțiunii și trebuie indicat în componența infracțiunii concrete și nu la definiția unor termeni juridici. Nu este exclus ca o reprezentare a organelor genitale ale unui minor să fi fost efectuată în alte scopuri „principale” decât cele ce sexuale, însă utilizarea lor ulterioară să fie anume în aceste scopuri.

De exemplu, în proiectul legii, la art. 208³ alin. (1) Cod penal, punerea la dispoziția victimei a „materialelor privind abuzul sexual asupra copilului” nu ar trebui să fie condiționată de scopul inițial al acestor reprezentări ale organelor genitale ale copilului, or în orice caz, indiferent de scopul în care au fost efectuate aceste reprezentări și prezentări vizuale, important pentru componența infracțiunii este scopul în care aceste materiale (imagini sau orice alt fel de reprezentări) ale minorului sunt puse la dispoziția minorului care nu a împlinit vârsta de 16 ani.

În contextul art. 208¹ Cod penal, conform proiectului, oricare dintre acele acțiuni descrise în articolul dat care sunt săvârșite în scop material, sexual sau alte scopuri ilegale pe care legea trebuie să le determine exact, constituie o faptă care atentează la valorile sociale pe care legea și proiectul le protejează. De aceea, scopul ține de fapta prejudiciabilă concretă incriminată de Codul penal în legătură cu circulația sau altă utilizare a reprezentărilor menționate la art. 132³ Cod penal.

Toto aici nu este clară semnificația „comportament sexual explicit” or în anumite circumstanțe poate fi dificil de determinat dacă un anumit comportament este sau nu unul sexual, fie are sau nu un caracter explicit.

O altă deficiență în calea certitudinii juridice reprezintă sintagma „în principal” care presupune neaplicarea dispozițiilor în cazul unor intenții subsecvente/indirecte sexuale.

Noțiunea „scop sexual” de asemenea restrânge aplicarea noțiunii, deoarece infractorii pot urmări și alte scopuri în reprezentarea și prezentarea unor astfel de materiale cu participarea minorilor, inclusiv scopuri strict pecuniare. În eventualitatea unui proces penal, probatoriul va trebui să disocieze scopurile materiale de cele sexuale, ceea ce va avea ca rezultat încetarea procesului penal, scoaterea de sub urmărire penală.

Prin urmare, propunem revizuirea de principiu a definiției oferite la 132³ Cod penal cu includerea elementelor acesteia în componentele de infracțiune.

Observațiile și sugestiile anterioare sunt aplicabile și în cazul art. 132⁴ Cod penal care definește noțiunea „spectacol pornografic”.

Cu referire la alin. (1¹) art. 159 Cod penal, întreruperea cursului sarcinii, prin orice mijloace, săvârșită fără consimțământul femeii însărcinate poate fi totuși admisă în cazuri de extremă necesitate atunci când „persoana care săvârșește fapta pentru a salva viața, integritatea corporală sau sănătatea sa, a altei persoane ori un interes public de la un pericol iminent care nu poate fi înlăturat altfel”, adică atunci când se regăsește în stare de extremă necesitate (art. 38 Cod penal) or, în caz contrar, este pasibil de răspundere pentru lăsare în primejdie atunci când, cu bună-știință, lasă fără ajutor o persoană care se află într-o stare periculoasă pentru viață și este lipsită de posibilitatea de a se salva din cauza vârstei fragede sau înaintate, a bolii sau a neputinței, dacă cel vinovat știa despre primejdie și a avut posibilitatea de a acorda ajutor părții vătămate fie că el însuși a pus-o într-o situație periculoasă pentru viață (art. 163 Cod penal).

La art. 172¹ Cod penal propunem excluderea cuvântului „neconsimțite” or, constrângerea unui minor în scopul săvârșirii unui act sexual sau unor acțiuni cu caracter sexual în raport cu un terț deja presupune lipsa consimțământului minorului. În caz contrar, nu mai putem vorbi despre constrângere. A se vedea în acest și noțiunea de act sexual neconsimțit de la alin. (3) art. 132² Cod penal care utilizează în acest scop termenul de „constrângere fizică sau psihică”.

La art. 173 alin. (1) Cod penal, propunem completarea ipotezei infracțiunii cu textul „constrângerii minorului în scopuri sexuale”, astfel încât să se țină cont de aplicarea corespunzătoare a componentei speciale a constrângerii minorului în scopuri sexuale, conform art. 172¹ Cod penal.

La art. 208² Cod penal noțiunea „activități sexuale” nu corespunde celei consacrate la art. 132² Cod penal. Prin urmare, recomandăm folosirea sintagmei „acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual”.

La alin. (1) art. 208³, în considerarea lipsei de claritate și certitudine a noțiunii „scopuri sexuale”, dar și pentru faptul că prezența sau lipsa unui astfel de scop nu este determinant pentru prejudiciul adus valorii sociale protejate de acest articol, propunem excluderea

cuvintelor „cu scop sexual” din conținutul alin. (1) art. 208³ Cod penal. Astfel, determinarea, indiferent de scop, cu bună știință, a unei persoane, care nu a împlinit vârsta de 16 ani, să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual consimțite, ori să asiste la spectacole pornografice să fie pedepsită conform sancțiunii penale propuse de autori.

De asemenea, în nota informativă se menționează „Totodată, din textul legii art.2082 a fost exclusă sintagma „o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 18 ani”, redacție care va armoniza legislația națională cu practicile internaționale privind una din cele mai periculoase formele de exploatare sexuală a copiilor. Or, persoana care cere astfel de servicii, conștientizând natura faptei pe care o săvârșește, trebuie să îi revină și obligația de a se preocupa de vârsta prestatorului de servicii, acțiune care nu poate fi pusă în sarcina minorului și a terților, ci a celui care accesează aceste servicii, ținând cont inclusiv de principiul respectării interesului suprem al copilului. În context, **sarcina clarificării vârstei minorului este necesar de pus pe seama făptuitorului** care comite conștient fapte delictuale și, ținând cont că există riscul exploatării sexuale a unui copil, ar trebui să se intereseze de acest aspect pentru excluderea oricăror posibile situații de natură să atingă drepturile victimei minore.”. În acest context, propunem aceeași abordare și pentru art. 208³ Cod penal, or aceleași raționamente sunt valabile și pentru determinarea minorului care nu a împlinit 16 ani să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual consimțite, ori să asiste la spectacole pornografice sau obținerea profiturilor directe sau indirecte din aceste activități ori punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic sau a materialelor privind abuzul sexual asupra copilului. Așadar, înainte de comiterea acestor acțiuni făptuitorul trebuie la fel să se asigure de vârsta potențialei victime (persoana care asistă la aceste acțiuni).

Nu este clar de ce autorul propune stabilirea vârstei victimelor în acest caz de până la 16 ani, or infracțiunii privind traficul de copii, cu care se poate asocia infracțiunea dată, are în vedere toți minorii, nu doar cei care nu au împlinit vârsta de 18 ani.

Observăm, de asemenea, că la art. 208⁴ Cod penal, autorul a exclus condiția cunoașterii cu „bună-știință” a vârstei minorului victimă a infracțiunii în cazurile de incitare, recrutare, constrângere de a participa la spectacole pornografice sau vizionarea spectacolelor pornografice. Din aceleași rațiuni pentru care s-a exclus sintagma „cu bună-știință” și „despre care se știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 18 ani” din art. 208² și 208⁴ Cod penal acestea, urmează a fi exclusă aceeași sintagmă din alin. (1) art. 208³ Cod penal.

În nota informativă, ultimul alineat al paginii 3 și la al doilea alineat pagina 4, numărul Directivei 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011, este indicat greșit.

Cu respect,

Digitally signed by Popescu Dorin
Date: 2024.06.24 16:34:02 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dorin POPESCU
Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Ex. Vladislav Cîrlan
Tel. 022 221910;
e-mail: vladcirlan@yahoo.com

Consiliul Superior al Magistraturii
Judecătoria Strășeni
(Sediul Central)
MD- 3701, mun. Strășeni
str. Ștefan cel Mare, 86
tel./fax 0 (237) 2-26-28
e-mail: jst@justice.md

The Supreme Council of Magistrates
Strășeni District Court
Strășeni Office
MD- 3701, mun. Strășeni
86 Ștefan cel Mare și Sfânt street.
tel. number /fax 0 (237) 2-26-28

Nr. 9028 din 24. 06 2024

Domnului Stanislav COPETCHI
Ministerul Justiției
Secretar de Stat

Prin prezenta, Judecătoria Strășeni Vă informează că, la 7 iunie 2024 a parvenit solicitarea D.V.S. **număr unic 869/MJ/2023** privind definitivarea versiunii *Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor)*.

Astfel, în urma studierii minuțioase a proiectului menționat supra careva obiecții, propuneri nu sunt.

Cu respect,

**Președintele interimar
al Judecătoriei Strășeni**

Sergiu OSOIANU

Esecutor: Stratan Igor
Tel.0(237) 2-85-10

Consiliul Superior al Magistraturii
Judecătoria Strășeni
(Sediul Central)
MD- 3701, mun. Strășeni
str. Ștefan cel Mare, 86
tel./fax 0 (237) 2-26-28
e-mail: jst@justice.md

The Supreme Council of Magistrates
Strășeni District Court
Strășeni Office
MD- 3701, mun. Strășeni
86 Ștefan cel Mare și Sfânt street.
tel. number /fax 0 (237) 2-26-28

Nr. 9029 din 24.06. 2024

Domnului Eduard SERBENCO
Ministerul Justiției
Secretar de Stat

Prin prezenta, Judecătoria Strășeni Vă informează că, la 20 iunie 2024 a parvenit solicitarea D.V.S. nr.03/5812 din 20 iunie 2024 **număr unic 529/MJ/2024** privind *Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (gestionarea eficientă a stărilor de urgență)*.

Astfel, în urma studierii minuțioase a proiectului menționat supra careva obiecții, propuneri nu sunt.

Cu respect,

Președintele interimar
al Judecătoriei Strășeni

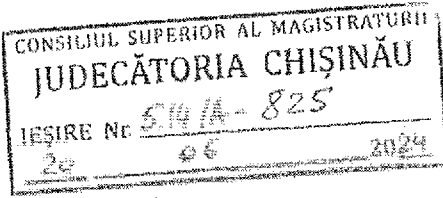
A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Sergiu OSOIANU', written over a large, stylized, light-colored scribble.

Sergiu OSOIANU

mun. Chișinău, str. Zelinski, 13 Republica Moldova
MD-2038, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: ichisinau@justice.md

13, N. Zelinski street, Chișinău, Republic of Moldova
MD-2038, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: ichisinau@justice.md

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
e-mail: secretariat@justice.gov.md
e-mail: cristian.postovanu@justice.gov.md

Cu referire la solicitarea Dvs. cu nr.03/5311 din 07 iunie 2024 parvenită în adresa Judecătoriei Chișinău (sediul Central) și înregistrată cu nr.5.8/A-1731 la data de 07 iunie 2024, Vă comunicăm că Judecătoria Chișinău a examinat Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor), cu nr. unic de înregistrare la Cancelaria de Stat 869/MJ/2023, însoțit de sinteza obiecțiilor și propunerilor formulate și avizează pozitiv proiectul de Lege în ultima versiune prezentată.

**Președintele interimar al
Judecătoriei Chișinău**

Mitrofan Livia

Ex.: Neagu Alexandr
Tel. 022 52 18 18

Atenție! Judecătoria Chișinău are calitate de operator și prelucrează date cu caracter personal. Documentul conține date cu caracter personal, iar prelucrarea acestor date poate fi făcută doar în condițiile Legii nr.133 din 08 iulie 2011 cu privire la protecția datelor cu caracter personal.

**CURTEA DE APEL
CAHUL**

Republica Moldova, MD-3909, or. Cahul,
str. Ștefan cel Mare, 30
tel. (299) 2 – 55 – 85, tel./fax. (299) 3-26-72
cahul@justice.md

**АПЕЛЛЯЦИОННАЯ
ПАЛАТА КАХУЛ**

Республика Молдова, MD-3909, г. Кахул
ул. Стефан чел Маре, 30
тел. (299) 2 – 55 – 85, тел./факс. (299) 3-26-72
cahul@justice.md

20.06.2024 nr. 2158

D-lui Stanislav COPEȚCHI
Secretar de stat

secretariat@justice.gov.md
cristian.postovanu@justice.gov.md

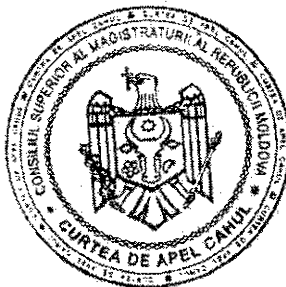
Stimate Domn,

La solicitarea DVS. din 07 iunie 2024 nr. 03/5311 referitor la avizarea repetată Proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor) (număr unic 869/MJ/2023), analizând și studiind proiectul nominalizat, Curtea de Apel Cahul Vă informează:

Judecătorii Curții de Apel Cahul susțin proiectul legii susmenționat, fără prezentarea sugestiilor sau modificărilor.

Cu respect,

**Președinte interimar al
Curții de Apel Cahul**

Galina VAVRIN

MD - 3805, mun. Comrat, str. Lenin, 177
tel./fax: (+ 373 298) 23446
email: caco@justice.md

MD - 3805, мун. Комрат, ул. Ленина, 177
тел./факс. (+373 298) 23446
email: caco@justice.md

Nr. 1573 din 19 iunie 2024

La Nr. 03/5311 din 07.06.2024

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

*Domnului Stanislav COPETCHI
Secretar de stat*

La solicitarea Dumneavoastră parvenită la 07.06.2024, înregistrată cu nr. de intrare 955/e din 07.06.2024, cu privire la avizarea proiectului legii pentru modificarea unor acte normative (*prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor*) (număr unic 869/MJ/2023), Vă informăm că judecătorii Curții de Apel Comrat au luat cunoștință cu proiectul vizat, Nota informativă și alte acte anexate.

Proiectul de lege are ca scop armonizarea legislației penale la prevederile Directivei 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011, privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și exploatării sexuale online asupra copiilor la prevederile internaționale, inclusiv și o mai bună protecție a copilului de asemenea forme de exploatare.

În contextul respectării principiului confidențialității în cadrul cauzelor penale de abuz și exploatare sexuală a copiilor, luând în considerație că victimele-copii ale acestor infracțiuni sunt deosebit de vulnerabile, pentru a armoniza actul legislativ național cu prevederile art.20 pct.(6) din Directivă, s-a propus ca în art.212 din Codul de procedură penală, ce asigură confidențialitatea informațiilor din cadrul dosarului, să fie stabilit că persoanele care urmează să asigure confidențialitatea urmăririi penale o vor face cu o atenție sporită, iar cei, care vor avea acces la aceste informații, le vor păstra cu o atenție deosebită.

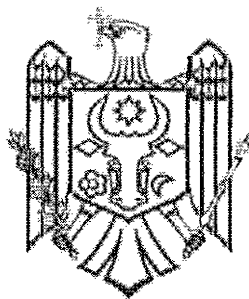
Modificările propuse în legislație vor spori protecția copiilor prin măsuri de prevenire a infracțiunilor prevăzute de articolele 171-175, 208¹-208⁵ din Codul penal, cu antrenarea autorităților responsabile în acțiuni de interzicere a diseminării informațiilor de această categorie. Astfel, careva propuneri legate de conținutul proiectului vizat nu sunt.

Președinte interimar
al Curții de Apel Comrat

Andrei MIRONOV

REPUBLICA MOLDOVA
Curtea de Apel Bălți

MD-3100, mun. Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)22053/20392
fax: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web page: instante.justice.md

РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА
**Апелляционная
Палата Бэлць**
MD- 3100, мун. Бэлць,
ул.Штефан чел Маре,54
тел.: +373(231) 22053/20392
факс: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web page: instante.justice.md

nr.11461 din 18.06.2024

Ministerul Justiției al RM
Email: secretariat@justice.gov.md

La 10.06.2024 cu nr. de înregistrare 325, în adresa Curții de Apel Bălți a parvenit solicitarea Ministerului Justiției nr.03/5311 din 07.06.2024 privind avizarea repetată a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor) număr unic 869/MJ/2023.

Studiind propunerile de modificare a proiectului de Lege sus indicat, însoțită de nota informativă la proiectul dat, Curtea de Apel Bălți remarcă asupra oportunității acceptării și avizării proiectului înaintat.

Prin urmare, modificările propuse vor face claritate la aplicarea articolelor vizate de prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra minorilor, vor armoniza legislația națională în strictă coordonare a instituțiilor implicate în acest proces complex, pentru a acorda serviciile de suport în timp util, corespunzător nevoilor individuale, dar și ținând cont de interesul suprem al copilului.

Prezenta propunere de modificare o considerăm eficientă, alte propuneri suplimentare vis a vis de avizarea proiectelor de lege nominalizate supra nu avem.

**Cu respect,
Președintele Curții de Apel Bălți**

Digitally signed by Talpa Ion
Date: 2024.06.18 12:55:27 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Executat: Șef serviciu penal și contravențional
I. Eremciuc

PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA

PROCURATURA GENERALĂ

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73, MD-2001, Tel.: /373 22/ 828 373
www.procuratura.md / e-mail: proc-gen@procuratura.md

19 iunie 2024 nr.4-ld/24-*249*
La nr.03/5311 din 07.06.2024

Ministerul Justiției

copia: Cancelaria de Stat

Procuratura Generală a examinat proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor) (număr unic 869/MJ/2023), remis spre avizare repetată.

Relevând sinteza obiecțiilor și propunerilor a autorităților publice constatăm că propunerile Procuraturii Generale expuse anterior¹ au fost parțial acceptate și materializat prin transpunere în proiectul de hotărâre definitiv, însă luând în considerație că în procesul de avizare proiectul a suferit modificări conceptuale substanțiale, expunem *infra* următoarele obiecții și propuneri:

I. La Art. I cu privire la modificările prevăzute la Codul penal:

1.1. La punctele 4., 5. și 6. din proiect cu referire la modificările pentru articolele 107, 108 și 109 din Codul penal pentru o mai bună formulare și pentru a fi similare cu cuprinsul de la pct.3.ce ține de modificarea pentru articolul 106¹ din Codul penal, propunem a indica că textul „208¹ și 208²” se substituie cu textul „208¹-208⁵”;

1.2 La punctul 7. din proiect:

- urmează a se revedea numerotarea articolelor noi având în vedere că prin Legea nr. 136/2024 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional (Monitorul Oficial 245-246, art. 353) Codul penal a fost completat cu un articol nou fiind numerotat cu numărul 132³ „Mijloace de plată fără numerar”. În acest sens, propunem autorului a renumerota articolele cu numerele 132⁴ și 132⁵;

- la articolul 132⁴ „Spectacol pornografic” propunem după cuvântul „comunicațiilor” de completat cu cuvântul „electronice” în sensul uniformizării termenilor întru respectarea art.54 alin.(1) din Legea 100/2017 cu privire la actele normative care reglementează că terminologia utilizată în textul legii trebuie să fie constantă și uniformă având în vedere că Codul penal operează în acest sens cu sintagma „comunicații electronice” (a se vedea articolele 175¹, 259, 261¹ ș.a.).

1.3. La pct. 11 din proiect autorul propune modificarea alineatului (2) al art.173, însă s-a omis a indica pedeapsa în acest cuprins, motiv pentru care propunem a completa

¹ Avizul nr.4-ld/23-617.618 din 20.10.2023;

alineatul (2) al art. 173 cu următorul text: „*se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani*”;

1.4. La pct. 12 din proiect menționăm că prin Legea nr. 136/2024 pentru modificarea unor acte normative a fost modificat cuprinsul alineatului (1) al art. 175¹ motiv din care se propune a reda acest punct cu următorul cuprins:

„12. La articolul 175¹ alineatul (1) textul „208¹” se substituie cu textul „208¹-208⁵”;

1.5. La pct. 15 din proiect s-a omis numerotarea alin. (1) iar în compartimentul pedepsei care urmează a fi aplicate propunem înlocuirea sintagmei „o pedeapsă” cu cuvântul „închisoare”. Propunere valabilă și pentru alin. (2) al articolului 208² din proiect.

1.6. Denumirea articolului 208⁴ propunem a-l reda după cum urmează: „**Incitarea, recrutarea sau constrângerea copilului să participe la spectacole pornografice**”, având în vedere că latura obiectivă a acestei infracțiuni (din proiect) constă în fapta prejudiciabilă exprimată prin acțiunea de: **incitare, recrutare** (din alineatul (1)) și **constrângerea** (din alineatul (2)) copilului să participe la spectacole pornografice.

1.7. La pct.19 cu referire la modificările propuse pentru articolul 220¹ din Codul penal, textul „*circulației materialelor privind abuzul sexual asupra copilului*” urmează a fi substituit cu textul „*ale infracțiunii prevăzute la art. 208⁴*”.

Argumentare:

Articolul 220¹ din Codul penal prevede infracțiunea *îndemnul, determinarea sau înlesnirea la prestarea serviciilor sexuale online*, după cum urmează: „*Îndemnul, determinarea sau înlesnirea prestării de către o altă persoană a serviciilor sexuale online constând în prezentarea persoanei angajate în activități sexuale explicite sau în reprezentarea organelor sexuale, transmise ca imagini video prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, în scopul obținerii directe sau indirecte a unor venituri, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale pornografiei infantile.*”

Totodată, potrivit proiectului se propune completarea Codului penal cu articolul 208⁴ cu următorul cuprins: „**Incitarea sau recrutarea unui copil să participe la spectacole pornografice sau exploatarea unui copil în orice alt fel în acest scop, ori tragerea de foloase de pe urma acestor fapte dacă acestea nu întrunesc elementele traficului de copii**”, iar articolul 132⁴ cu care se propune completarea Codului penal autorul redă noțiunea de spectacol pornografic: „**expunerea în direct adresată unui public, inclusiv prin tehnologia informațiilor și comunicațiilor a unui copil implicat într-un comportament sexual explicit, real sau simulat, ori a organelor genitale ale unui copil în principal cu scop sexual**”.

Prin urmare, având în vedere că la infracțiunea prevăzută la articolul 220¹ latura obiectivă este *fapta de îndemn, determinare sau înlesnirea prestării de către o altă persoană a serviciilor sexuale online* adică *prezentarea persoanei angajate în activități sexuale explicite sau în reprezentarea organelor sexuale transmise instantaneu (în direct), prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice*, iar latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.208⁴ este **incitarea sau recrutarea (sau constrângerea prevăzută la alineatul (2)) unui copil la expunerea în direct adresată**

unui public, inclusiv prin tehnologia informațiilor și comunicațiilor electronice a unui copil implicat într-un comportament sexual explicit, real sau simulat.... considerăm oportun ca în dispoziția articolului 220¹ cuvintele „pornografie infantilă” să fie substituite cu textul „a infracțiunii prevăzute la art. 208⁴” și nu cu textul „circulației materialelor privind abuzul sexual asupra copilului”, infracțiune care în proiectul definitivat (remis la avizare repetată) reglementează doar circulația materialelor privind abuzul sexual asupra copilului (accesarea, distribuirea, difuzarea, importarea....producerea, vinderea...). Or, autorul în proiectul definitivat a exclus fapta de utilizare a serviciilor sexuale online prestate de un minor care constau în prezentarea minorului implicat în activități sexuale explicite sau în reprezentarea organelor sexuale, prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor din infracțiunea de circulație materialelor privind abuzul sexual asupra minorului (art.208³ alin. (3) din proiectul inițial);

II. La Articolul II. cu privire la modificările prevăzute la Codul de procedură penală:

2.1. La pct. 3 din proiect propunem autorului a revedea dacă este necesară completarea art. 109 cu **alineatul (4²)** având în vedere că Codul de procedură penală reglementează la art. 110¹ alin. (8) că: „Dacă bănuțitul sau învinuțitul dorește să-i adreseze întrebări martorului minor, în baza unei cereri motivate este organizată o audiere suplimentară în condițiile prezentului articol. Audierea repetată a minorului trebuie evitată în măsura în care acest lucru este posibil. La audierea suplimentară participă aceleași persoane care au participat la prima audiere a martorului minor.”.

În context, este necesar de menționat că prin Legea nr. 316/2022 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie) prin care au fost modificate mai multe acte normative, inclusiv unele articole din Codul de procedură penală ce vizează preponderent asigurarea drepturilor victimelor în cauzele penale privind infracțiuni cu caracter sexual, inclusiv copii.

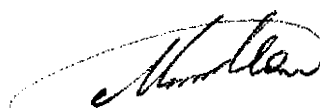
2.2. La pct.5 la articolul 219 alin. (3) la punctul 4) considerăm oportun ca semnul de punctuație punctul „.” să fie substituit cu semnul de punctuație punct și virgulă „;” având în vedere că punctele în acest alineat sunt delimitate prin semnul de punctuație punct și virgulă, dar nu doar virgulă.

III. La Articolul IV. cu privire la modificările prevăzute la Legea nr. 8/2008 cu privire la probațiune:

3.1. La modificările propuse la articolul 2⁹ în alineatul (2¹) greșit se face referință la art.3 lit.h), or această literă nu există în acest articol, motiv din care propunem autorului a revedea acest punct.

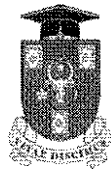
3.2. Articolul 4 alin. (2) urmează a se completa cu **litera f)** având în vedere că **litera e)** există deja în acel alineat.

Procuror General

Ion MUNTEANU

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII AL REPUBLICII
MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT
DIN MOLDOVA**

**MINISTRY OF EDUCATION
AND RESEARCH OF THE
REPUBLIC OF MOLDOVA
MOLDOVA STATE
UNIVERSITY**

MD-2009, Chișinău
str. A. Mateevici, 60
tel: (+373-22) 24-48-21, fax: 24-42-48
www.usm.md, email: rector@usm.md

MD-2009, Chisinau
A. Mateevici str. 60
tel: (+373-22) 24-48-21, fax: 24-42-48
www.usm.md, email: rector@usm.md

**Ministerul Justiției al Republicii Moldova,
Domnului Stanislav Copețchi,
Secretar de stat**

AVIZUL

**Departamentului Drept penal al Facultății de Drept a Universității de Stat din
Moldova privind Proiectul de Lege nr. 869/MJ/2023 pentru modificarea unor
acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor
sexuale comise asupra copiilor)**

La 07.06.2024, în adresa Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova a fost expediată solicitarea Ministerului Justiției al Republicii Moldova de a aviza versiunea definitivă a Proiectului de Lege nr. 869/MJ/2023 pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor)¹ (în continuare – Proiectul). Răspunzând acestei solicitări, în cele ce urmează vom prezenta punctual poziția Departamentului Drept penal.

În art. I al Proiectului sunt propuse următoarele amendamente la Codul penal:

„1. La articolul 21 alineatul (2) cifra „175” se exclude.

2. Articolul 54 se completează cu alineatul (3), cu următorul cuprins:

„(3) Victima copil a infracțiunilor prevăzute la articolele 171-175, 208¹ - 208⁵ este absolvită de răspundere penală pentru infracțiunile săvârșite de ea în legătură cu această calitate procesuală.”

¹ A se vedea: Privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra minorilor) (număr unic 869/MJ/2023). <https://cancelaria.gov.md/ro/content/privind-aprobarea-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-codului-penal-al-republicii-moldova>

3. La articolul 106¹ alineatul (1) textul „208¹, 208²” se substituie cu textul „208¹- 208⁵”.
4. La articolul 107 alineatul (3) textul „și 208²” se substituie cu textul „ , 208²- 208⁵”.
5. La articolul 108 alineatul (5) textul „și 208²” se substituie cu textul „ , 208²- 208⁵”.
6. La articolul 109 alineatul (4) textul „și 208²” se substituie cu textul „ , 208²- 208⁵”.

Nu avem obiecții și sugestii referitoare la aceste puncte din art. I al Proiectului. Amendamentele propuse sunt oportune având în vedere atât caracterul și gradul de pericol social al exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor, cât și necesitatea de a preveni și combate eficient faptele respective.

„7. Se completează cu articolele 132³ și 132⁴ cu următorul cuprins:

„Articolul 132³. Materialul privind abuzul sexual asupra copilului

Prin material privind abuzul sexual asupra copilului se înțelege: a) orice material care prezintă vizual un copil, care este implicat într-un comportament sexual explicit, real sau simulat sau orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil, în principal cu scop sexual; b) imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual explicit sau imagini realiste ale organelor sexuale ale unui copil, în principal în scop sexual.

Articolul 132⁴. Spectacol pornografic

Expunerea în direct adresată unui public, inclusiv prin tehnologia informațiilor și comunicațiilor a unui copil implicat într-un comportament sexual explicit, real sau simulat, ori a organelor genitale ale unui copil în principal cu scop sexual. ” ”

Substituirea sintagmei „pornografie infantilă” prin construcția lexicală „materialul privind abuzul sexual asupra minorului” este sugerată în Orientările terminologice pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzului sexual, elaborate în 2016 de Grupul de lucru interagenției privind exploatarea sexuală a copiilor (cunoscute și sub denumirea de Ghidul de la Luxemburg). În acord cu acest act, „«pornografia» este un termen folosit în principal pentru adulții care se implică în acte sexuale consensuale distribuite (adesea în mod legal) publicului larg pentru plăcerea lor sexuală. Critica folosirii acestui termen în legătură cu copiii vine din faptul că [o astfel de folosire] poate contribui la diminuarea gravității, la banalizarea sau chiar la legitimarea a ceea ce este de fapt abuz sexual și/sau exploatare sexuală a copiilor”.² Deloc întâmplător, Parlamentul European, în Rezoluția sa privind abuzurile sexuale asupra copiilor pe internet din 11 martie 2015, a precizat în mod explicit că „este esențială utilizarea unei terminologii corecte pentru infracțiunile împotriva copiilor, inclusiv descrierea imaginilor prezentând abuzuri sexuale asupra copiilor, și

² Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse. https://www.ohchr.org/sites/default/files/TerminologyGuidelines_en.pdf

folosirea termenului adecvat, «materiale care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor», mai degrabă decât «pornografie infantilă».³

Definiția noțiunii de material privind abuzul sexual asupra minorului, propusă pentru art. 132³ din Codul penal, este inspirată de definiția de la lit. c) art. 2 din Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului⁴ (în continuare – Directiva). Această definiție este mai clară și mai previzibilă decât actuala dispoziție descriptivă a art. 208¹ din Codul penal.

Este de menționat că în art. 132³ din Codul penal nu și-a găsit implementarea prevederea de la pct. (iii) lit. c) art. 2 din Directivă, privită prin prisma prevederii de la alin. (7) art. 5 din Directivă. Se are în vedere cazul în care „o persoană care pare a fi un copil are în realitate 18 ani sau mai mult la data reprezentării sale pe materialele respective”. Totuși, trebuie să accentuăm că alin. (7) art. 5 din Directivă nu are un caracter obligatoriu. Este la discreția Republicii Moldova să decidă dacă prevederile analizate se aplică cazurilor care implică pornografie infantilă.

În opinia noastră, în Codul penal al Republicii Moldova nu trebuie transpusă prevederea de la pct. (iii) lit. c) art. 2 din Directivă, privită prin prisma prevederii de la alin. (7) art. 5 din Directivă. Reticența noastră este legată de sintagma „persoană care pare a fi un copil”. În primul rând, în acest caz, infracțiunea nu este îndreptată contra unei victime minore. Or, doar o persoană minoră poate fi victimă a infracțiunii prevăzute la art. 208¹ din Codul penal. În al doilea rând, sintagma „persoană care pare a fi un copil” este ambiguă. Nu este clar dacă persoana, care este protagonistă a materialelor pornografice, pare a fi un copil pentru că aceasta se datorează: a) particularităților anatomofiziologice ce caracterizează persoana adultă în cauză; b) faptului că această persoană are o vârstă care depășește puțin limita de 18 ani; c) simulării minoratului de către persoana adultă respectivă ori creării artificiale pe altă cale a aparenței de minorat a acesteia? În eventualitatea transpunerii în legea penală autohtonă a prevederilor analizate din Directivă, ar apărea riscul de interpretare extensivă defavorabilă a legii penale. Cunoaștem că o astfel de interpretare constituie o încălcare a art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.⁵

³ Rezoluția Parlamentului European din 11 martie 2015 referitoare la abuzurile sexuale asupra copiilor pe internet (2015/2564(RSP)). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015IP0070>

⁴ A se vedea: Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32011L0093>

⁵ Considerăm că prevederea de la pct. (iii) lit. c) art. 2 din Directivă (privită prin prisma prevederii de la alin. (7) art. 5 din Directivă) ar putea fi transpusă în perspectivă în cadrul unui alt proiect de lege. Amendamentele respective ar urma să fie transpuse, eventual, în Capitolul XI din partea specială a Codului penal. În același context, ar urma să fie incriminată circulația ilegală a materialului privind abuzul sexual, în care este folosită imaginea unui copil care a fost generată în totalitate de inteligența artificială.

Pentru toate aceste considerente, ne exprimăm susținerea pentru completarea Codului penal cu art. 132³, care va avea conținutul propus în Proiect.

Din considerente similare, sprijinim inițiativa de a completa Codul penal cu art. 132⁴, în care este formulată definiția noțiunii de spectacol pornografic.

Definiția în cauză este inspirată de definiția de la lit. e) art. 2 din Directivă. Așa cum prevede Proiectul, în art. 208⁴ din Codul penal ar urma să fie incriminată incitarea copilului să participe la spectacole pornografice. O astfel de completare a legii penale este necesară în vederea transpunerii prevederii de la alin. (2) și (3) art. 4 din Directivă.

„8. Articolul 159:

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Întreruperea cursului sarcinii, prin orice mijloace, săvârșită fără consimțământul femeii însărcinate, se pedepsește cu închisoare de până la 5 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.”;

alineatul (2): cuvintele „Aceeși acțiune” se substituie cu textul „Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (1¹)”; se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins: „a¹) săvârșită împotriva unei persoane aflată într-o situație de neputință, care se datorează unei boli sau dizabilități”;

9. Articolul 160: se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2) săvârșite fără consimțământul persoanei, se pedepsesc cu închisoare de la 1 la 6 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.”;

alineatul (3): textul „Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2), care” se substituie cu textul „Acțiunile prevăzute la alin.(1), (2) sau (2¹), care”; se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins: „a¹) au fost săvârșite împotriva unei persoane aflată într-o situație de neputință, care se datorează unei boli sau dizabilități”.

Astfel de amendamente nu corespund scopului enunțat în preambulul Proiectului, și anume – cel de transpunere a anumitor prevederi din Directivă. Incriminarea avortului forțat și a sterilizării forțate este recomandată nu în Directiva 2011/93/UE, ci în art. 39 din Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice⁶ (cunoscută și sub denumirea de Convenția de la Istanbul).

Este adevărat că avortul forțat și sterilizarea forțată nu reprezintă obiectul unei norme distincte de incriminare din legea penală a Republicii Moldova. Cu toate acestea, în Codul penal al Republicii Moldova, dispoziției de la art. 39 al Convenției de la Istanbul îi corespund art. 151 sau

⁶ A se vedea: Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. <https://rm.coe.int/168046253e>

152 din Codul penal (cu sau fără referire la art. 27 din Codul penal). Considerăm că aceste norme asigură o protecție pe măsură împotriva avortului forțat și a sterilizării forțate. Nu există necesitatea în incriminarea *nomen juris* a unor asemenea fapte. Contează ca astfel de fapte să fie incriminate nu sub aspectul legisticii formale, ci realmente. O asemenea incriminare este asigurată de legea penală în vigoare a Republicii Moldova.

În pct. 30 din Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 97 din 12.07.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 47g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 264 alin. (1) din Codul penal (imprevizibilitatea textului „regulilor de securitate a circulației”), se menționează: „[...] [P]rincipiul preeminenței dreptului reclamă ca legile să fie interpretate și aplicate ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent, nu în mod izolat și prin ignorarea altor norme relevante”.⁷ Recurgând la analogie, consemnăm că la art. 38 din Convenția de la Istanbul este recomandată incriminarea faptei de mutilare genitală a femeilor. Referitor la această recomandare, în Raportul de compatibilitate a normelor penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu, care a fost realizat în 2018 de Centrul Internațional „La Strada”, se menționează: „Legea penală națională pedepsește faptele prejudiciabile soldate cu vătămări a integrității corporale sau a sănătății. Nu considerăm necesară o prevedere/normă aparte referitoare la mutilarea genitală a femeii.”⁸ Din raționamente asemănătoare, nu este necesară nici incriminarea avortului forțat și a sterilizării forțate.

În primul rând, o asemenea incriminare ar putea genera aplicarea neuniformă a legii penale în situații similare. Nu va fi clar în care situații avortul forțat sau sterilizarea forțată trebuie calificate în baza art. 151 sau 152 din Codul penal (cu sau fără referire la art. 27 din Codul penal), și, respectiv, în care situații avortul forțat sau sterilizarea forțată trebuie calificate în baza alin. (1¹) art. 159 sau alin. (2¹) art. 160 din Codul penal. În al doilea rând, o asemenea incriminare ar genera riscul de sancționare dublă a aceleiași fapte. Ne referim la riscul de aplicare pentru aceeași faptă atât a art. 151 sau 152 din Codul penal (cu sau fără referire la art. 27 din Codul penal), cât și a alin. (1¹) art. 159 sau alin. (2¹) art. 160 din Codul penal. Adoptarea alin. (1¹) art. 159 și alin. (2¹) art. 160 din Codul penal va deschide calea către o astfel de soluție de calificare abuzivă.

⁷ Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 97 din 12.07.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 47g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 264 alin. (1) din Codul penal (imprevizibilitatea textului „regulilor de securitate a circulației”). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 238-244.

⁸ Normele penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu. <https://lastrada.md/pic/uploaded/Raport%20de%20compatibilitate%20norme%20penale%20VS.pdf>

În Nota informativă la Proiect⁹ se face referire la cauza G.M. și alții împotriva Republicii Moldova¹⁰, pentru a se argumenta necesitatea de incriminare a avortului forțat și a sterilizării forțate. În acest caz, asupra căruia s-a pronunțat Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cei, care au comis avortul forțat și sterilizarea forțată, nu au fost trași la răspundere în baza art. 151 sau 152 din Codul penal. Această omisiune se datorează nu lacunelor din Codul penal al Republicii Moldova, ci incompetenței sau relei-voințe a celor abilitați cu aplicarea legii penale. Doctrina penală autohtonă este cvasiunanimă în ceea ce privește necesitatea de a aplica art. 151 din Codul penal în ipoteza de provocare a avortului în lipsa consimțământului victimei. Acest punct de vedere îl au S. Brînza, V. Stati, I. Arhiliuc¹¹, V. Holban¹², A. Barbăneagră¹³, L. Gîrla și Iu. Tabarcea¹⁴, A. Plop¹⁵, A. Cicala¹⁶, R.-G. Ionuș.¹⁷ În aceste condiții, incompetența sau reaua-voință a celor abilitați cu aplicarea legii penale își are cauza în pregătirea profesională precară, nu în lipsa surselor care facilitează interpretarea legii penale. Într-un asemenea caz, remediul este sancționarea celor care nu pot sau nu vor să aplice legea penală în cazurile în care se impune aplicarea acesteia. Nu putem amenda legea penală ori de câte ori ne vom confrunta cu incompetența sau reaua-voință a celor abilitați cu aplicarea legii penale.

„10. Se completează cu articolul 172¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 172¹. Constrângerea copilului în scopuri sexuale

(1) Constrângerea unui copil în scopul săvârșirii unui act sexual sau unor acțiuni cu caracter sexual neconsimțite în raport cu un terț, dacă aceste fapte nu întrunesc elementele traficului de copii,

⁹ A se vedea: Proiectul Legii pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra minorilor); Nota informativă; Tabelul de concordanță. <https://justice.gov.md/ro/content/proiectului-legii-pentru-modificarea-codului-penal-al-republicii-moldova-nr-9852002>

¹⁰ A se vedea: Case of G.M. and others v. the Republic of Moldova. <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-220954>

¹¹ Brînza S., Ulianovschi X., Stati V. et al. Drept penal. Partea specială. Chișinău: Cartier, 2005, p. 123. 804 p.; Brînza S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 293. 1062 p.; Poalelungi M., Dolea I., Vizdoagă T. et al. Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 505. 1192 p.; Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 395. 1328 p.; Brînza S., Stati V. Drept penal. Partea specială: Compendiu. Chișinău: CEP USM, 2021, p. 40. 370 p.; Brînza S., Stati V. Implementarea Convenției de la Istanbul în legislația penală a Republicii Moldova și a României. În: In Honorem Flavius Antoniu Baias: aparența în drept. Tomul I. București: Hamangiu, 2021, p. 622-634. 972 p.

¹² Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. et al. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Cartier, 2005, p. 244. 656 p.

¹³ Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. et al. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). Chișinău: Sarmis, 2009, p. 310. 860 p.

¹⁴ Гырла Л.Г., Табарча Ю.М. Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том 1. Кишинэу: Cartdidact, 2010, p. 12. 712 p.

¹⁵ Plop A. Răspunderea penală pentru provocarea ilegală a avortului / Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015, p. 152. 173 p.

¹⁶ Cicala A. Analiza criminologică și prevenirea avorturilor ilegale / Teză de doctor în drept. Chișinău, 2019, p. 84. 104. 196 p.

¹⁷ Ionuș R.-G. Relevanța consimțământului victimei asupra încadrării juridice a faptei. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale), 2010, nr. 3, p. 195-199.

se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Aceleași fapte săvârșite:

a) în privința persoanei care nu a împlinit vârsta de 14 ani,

b) asupra unei persoane care se afla în grija, sub ocrotirea, sub protecția, în educarea sau în tratamentul făptuitorului,

se pedepesc cu închisoare de la 8 la 12 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.”

Completarea propusă este inspirată de alin. (6) art. 3 din Directivă.

Cadrul normativ în vigoare nu este suficient pentru a asigura în mod eficient prevenirea și combaterea faptei de constrângere a unui copil în scopul săvârșirii unui act sexual sau unor acțiuni cu caracter sexual neconsimțite în raport cu un terț. Or, art. 206 din Codul penal poate fi aplicat numai în ipoteza în care constrângerea asupra copilului este însoțită fie de recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil, fie de darea sau primirea unor plăți ori beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra copilului, în scopul, printre altele, al exploatării sexuale comerciale sau necomerciale. În cazul constrângerii unui copil, în scopul săvârșirii unui act sexual sau unor acțiuni cu caracter sexual neconsimțite în raport cu un terț, aplicarea art. 206 din Codul penal sau al oricărei alte norme ar constitui o ilegalitate.

Mai este de precizat că ar urma să fie aplicate regulile concursului de infracțiuni în cazul în care, după săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 172¹ din Codul penal, și-ar găsi realizarea scopul săvârșirii unui act sexual sau unor acțiuni cu caracter sexual neconsimțite în raport cu un terț. Din această perspectivă, art. 172¹ din Codul penal poate fi considerat a face parte din rândul normelor de dublă prevenție.

Din aceste considerente, ne exprimăm susținerea pentru inițiativa de a completa Codul penal cu art. 172¹.

„11. La articolul 173 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Aceeași acțiune săvârșită:

a) cu bună știință asupra unui minor;

b) asupra unei persoane care se afla în grija, sub ocrotirea, sub protecția, în educarea sau în tratamentul făptuitorului.”

Completarea alin. (2) art. 173 din Codul penal cu litera b) este inspirată de pct. i) alin. (5) art. 3 din Directivă.

Hărțuirea sexuală, care este săvârșită de către o persoană ce abuzează de o poziție recunoscută de încredere, autoritate sau influență asupra victimei (inclusiv asupra victimei minore), este mai

periculoasă socialmente decât aceeași faptă comisă de către o persoană care nu abuzează de o astfel de poziție. Raportul special dintre făptuitor și victimă îi permite făptuitorului să aibă autoritate sau influență asupra acesteia, ori să-i inspire încredere. Săvârșirea de către persoana investită cu asemenea responsabilități a unui abuz sexual asupra persoanei, care tocmai trebuie să se bucure de prezența făptuitorului și de sprijinul lui, constituie dovada unei sporite periculozități sociale a faptei și a făptuitorului. De aceea, atingerea adusă, într-o astfel de situație, inviolabilității sexuale și libertății sexuale este susceptibilă de un tratament agravat.

Ceea ce denotă necesitatea de a susține inițiativa de completare a alin. (2) art. 173 din Codul penal cu litera b).

„12. La articolul 175¹ alineatul (1) cuvintele „privind viața sexuală” se substituie cu textul „prevăzute la art. 171-175, art. 208¹-208⁵”.”

Susținem această propunere. Totuși, amendamentul propus necesită o rectificare. În varianta în vigoare a art. 175¹ din Codul penal se utilizează sintagma „prevăzute la art. 171-175, 208¹”, nu sintagma „privind viața sexuală”.

13. La articolul 208: alineatul (1) cuvântul „desfrâu” se exclude; alineatul (3) se completează cu lit. d), cu următorul cuprins: „d) aceeași acțiune săvârșită asupra unei persoane care nu a atins vârsta de 14 ani;”.

Considerăm întemeiată excluderea cuvântului „desfrâu” din alin. (1) art. 208 din Codul penal. Acest cuvânt este pasibil de interpretare extensivă defavorabilă. Cuvântul „desfrâu” are, probabil, înțelesul de „prostituție”. Totuși, această probabilitate nu poate echivala cu o certitudine. De aceea, este reușită soluția de a propune în art. 208⁵ din Codul penal incriminarea faptelor de determinare și constrângere a copilului la prostituție. În comparație cu art. 208 din Codul penal, acest nou articol ar asigura un cadru mai adecvat pentru transpunerea alin. (5) și (6) art. 4 al Directivei.

De asemenea, considerăm întemeiată propunerea de completare a alin. (3) art. 208 din Codul penal cu litera d). În acest mod, ar fi asigurată o mai bună diferențiere a răspunderii penale în funcție de vârsta victimei minore.

„14. Articolul 208¹ va avea următorul cuprins:

Articolul 208¹. Circulația materialelor privind abuzul sexual asupra copilului

(1) Accesarea cu bună știință prin intermediul tehnologiilor informaționale ori comunicațiilor electronice, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, transmiterea, punerea la dispoziție, procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de materiale privind abuz sexual asupra copilului,

se pedepsește cu închisoare de la 1 la 6 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Producerea sau vinderea de materiale privind abuzul sexual asupra copilului,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 4 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 7000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea ei.

(3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2) săvârșite :

a) în privința persoanei care nu a împlinit vârsta de 14 ani;

b) asupra unei persoane care se afla în grija, sub ocrotirea, sub protecția, în educarea sau în tratamentul făptuitorului;

c) cu materiale care implică violență sau zoofilie,

se pedepesc cu închisoare de la 5 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 7000 la 10000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea ei.

(4) Nu constituie infracțiune faptele prevăzute la alineatele (1)-(2) din prezentul articol, în cazul în care materialele privind abuzul sexual asupra unui copil sunt deținute sau produse de către copilul reprezentat în acele materiale ori create de către un copil cu implicarea benevolă a altui copil, pentru folosința personală a acestora.”

Considerăm reușită propunerea de amendare a art. 208¹ din Codul penal. Primele două alineate ale acestui articol permit diferențierea adecvată a modalităților normative ale circulației materialelor privind abuzul sexual asupra minorului, în funcție de gradul de pericol social al acestor modalități.

Scopului de diferențiere pertinentă a răspunderii penale îi corespund, de asemenea, agravantele prevăzute în alin. (3) art. 208¹ din Codul penal. Este de remarcat că agravanta de la lit. c) alin. (3) art. 208¹ din Codul penal este inspirată de §184a din Codul penal al Republicii Federative Germania.

La fel, este oportună prezența alineatului (4) în art. 208¹ din Codul penal. Acest alineat este inspirat de alin. (3) art. 8 din Directivă.

„15. Articolul 208² va avea următorul cuprins:

„Articolul 208². Recurgerea la prostituția practică de un copil

Folosirea unui copil pentru activități sexuale în condițiile în care se acordă sau se promit bani sau orice altă formă de remunerare sau foloase, în schimbul implicării copilului în activități sexuale, indiferent dacă plata, promisiunea sau foloasele se acordă copilului sau unui terț,

se pedepsește cu o pedeapsă de la 3 la 6 ani, cu privarea de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 2 la 4 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

a) asupra doi sau mai mulți copii;

b) soldate cu vătămarea gravă a integrității corporale sau cu o boală psihică a copilului, cu decesul sau sinuciderea acestuia;

c) în privința persoanei care nu a împlinit vârsta de 14 ani,

se pedepsește cu o pedeapsă de la 6 la 10 ani, cu privarea de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de la 3 la 5 ani”.

Nu avem obiecții și sugestii referitoare la acest punct din art. I al Proiectului. Modificarea art. 208² din Codul penal este necesară, fiind inspirată de alin. (7) art. 4 din Directivă.

„16. Se completează cu articolul art. 208³ cu următorul cuprins:

Articolul 208³. Determinarea persoanei care nu a împlinit vârsta de 16 ani să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual

(1) Determinarea cu scop sexual, cu bună știință, a unei persoane, care nu a împlinit vârsta de 16 ani, să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual consimțite, ori să asiste la spectacole pornografice sau obținerea profiturilor directe sau indirecte din aceste activități ori punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic sau a materialelor privind abuzul sexual asupra copilului, dacă aceste fapte nu întrunesc elementele traficului de copii,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni:

a) săvârșite asupra unei persoane care se află în grija, sub ocrotirea, sub protecția, în educarea sau în tratamentul făptuitorului;

b) săvârșite în privința unei persoane care nu a atins vârsta de 14 ani;

c) dacă actele sexuale sau acțiunile cu caracter sexual, la care asistă victima, implică violență sau zoofilie;

d) dacă actele sexuale sau acțiunile cu caracter sexual, la care asistă victima, constituie fapte prevăzute la art. 171-173,

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 8 ani, cu privarea de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.

(3) *Actul sexual sau acțiunile cu caracter sexual săvârșite în prezența unei persoane care nu a împlinit vârsta de 16 ani*

se pedepsește cu se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 750 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani”.”

Adoptarea art. 208³ din Codul penal este condiționată de intrarea în vigoare a Legii nr. 316/2022.¹⁸ Prin această lege a fost modificat, *inter alia*, art. din Codul penal. Înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 316/2022, fapta, incriminată în art. 175 din Codul penal, era descrisă astfel: „acțiunile perverse [...] constând în exhibare, atingeri indecente, discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice, punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic, precum și în alte acțiuni cu caracter sexual”.

După intrarea în vigoare a Legii nr. 316/2022, sintagma „acțiunile cu caracter sexual consimțite” caracterizează acțiunea prejudiciabilă prevăzută la art. 175 din Codul penal. În art. 175 din Codul penal, noțiunea „acțiuni cu caracter sexual” are înțelesul stabilit în definiția din alin. (2) art. 132² din Codul penal. Din această definiție rezultă trei condiții pe care trebuie să le îndeplinească acțiunea prejudiciabilă din cadrul infracțiunii prevăzute la art. 175 din Codul penal:

1) presupune obținerea unei satisfacții sexuale prin contactul – nemijlocit sau prin intermediul unui obiect – cu corpul victimei;

2) nu reprezintă un act sexual în sensul alin. (1) art. 132² din Codul penal;

3) nu intră sub incidența art. 173 și 287 din Codul penal sau a art. 354 din Codul contravențional.

Nu pot să formeze conținutul noțiunii „acțiuni cu caracter sexual”: determinarea cu scop sexual, cu bună știință, a unei persoane, care nu a împlinit vârsta de 16 ani, să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual¹⁹, ori să asiste la spectacole pornografice; obținerea profiturilor directe sau indirecte din aceste activități; punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic sau a materialelor privind abuzul sexual asupra copilului; actul sexual sau acțiunile cu caracter sexual săvârșite în prezența unei persoane care nu a împlinit vârsta de 16 ani.

În asemenea ipoteze nu poate fi aplicat nici art. 206 din Codul penal. Or, acest articol poate fi aplicat numai cu condiția că victima minoră este fie recrutată, transportată, transferată, adăpostită

¹⁸ Legea nr. 316 din 17.11.2022 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 394-400.

¹⁹ Necesită a fi evidențiată soluția reușită de a diferenția răspunderea pentru determinarea cu scop sexual, cu bună știință, a unei persoane, care nu a împlinit vârsta de 16 ani, să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual. Astfel, se aplică alin. (1) art. 208³ din Codul penal dacă victima este determinată cu scop sexual, cu bună știință, să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual consimțite. Totodată, se aplică lit. d) alin. (2) art. 208³ din Codul penal dacă actele sexuale sau acțiunile cu caracter sexual, la care asistă victima, constituie fapte prevăzute la art. 171-173 din Codul penal.

sau primită de către făptuitor, fie acesta dă sau primește plăți ori beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra victimei minore, în scopul, printre altele, al exploatării sexuale comerciale sau necomerciale.

Subliniem că dispoziția art. 208³ din Codul penal este inspirată de alin. (2) și (3) art. 3 și alin. (2) art. 4 din Directivă. Textul art. 208³ din Codul penal este clar și previzibil.

„17. Se completează cu articolul 208⁴ cu următorul cuprins:

„Articolul 208⁴. Incitarea copilului să participe la spectacole pornografice

(1) Incitarea sau recrutarea unui copil să participe la spectacole pornografice sau exploatarea unui copil în orice alt fel în acest scop, ori tragerea de foloase de pe urma acestor fapte dacă acestea nu întrunesc elementele traficului de copii,

se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărire de la 4000 la 6000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Constrângerea unui copil să participe la spectacole pornografice, se pedepsește se pedepsește cu închisoare de la 3 la 8 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.

(3) Faptele prevăzute la alin. (1) sau (2) săvârșite:

a) în privința persoanei care nu a împlinit vârsta de 14 ani;

b) asupra unei persoane care se afla în grija, sub ocrotirea, sub protecția, în educarea sau în tratamentul făptuitorului,

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 9 ani, cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 8000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Vizionarea cu bună știință de spectacole pornografice care implică participarea unui copil, se pedepsește cu amendă în mărime de la 1150 la 1850 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani”.”

Dispoziția art. 208⁴ din Codul penal este inspirată de alin. (2)-(4) art. 4 din Directivă. Textul art. 208⁴ din Codul penal este clar și previzibil. Nu avem obiecții și sugestii referitoare la acest punct din art. I al Proiectului.

„18. Se completează cu articolul 208⁵ cu următorul cuprins:

„Articolul 208⁵. Determinarea sau constrângerea copilului la prostituție

(1) Determinarea unui copil să practice prostituția, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de copii,

se pedepsește cu închisoare de la 4 la 8 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Acțiunea prevăzută la alin. (1) săvârșită prin constrângere, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de copii,

se pedepsește cu închisoare de 6 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani”.

Adoptarea acestui articol este necesară pentru a compensa excluderea cuvântului „desfrâu” din alin. (1) art. 208 din Codul penal. Așa cum am menționat *supra*, este reușită soluția de a propune în art. 208⁵ din Codul penal incriminarea faptelor de determinare și constrângere a copilului la prostituție. În comparație cu art. 208 din Codul penal, acest nou articol ar asigura un cadru mai adecvat pentru transpunerea alin. (5) și (6) art. 4 al Directivei. În plus, este adecvată diferențierea răspunderii în cele două alineate ale art. 208⁵ din Codul penal. Această diferențiere are la bază criteriul gradului de pericol social diferit al faptelor prevăzute în respectivele alineate.

„19. La art. 220¹ sintagma „pornografiei infantile” se substituie cu sintagma „circulației materialelor privind abuzul sexual asupra copilului”.

Nu avem obiecții și sugestii referitoare la acest punct din art. I al Proiectului. Modificarea art. 220¹ din Codul penal este firească având în vedere propunerea de a completa Codul penal cu art. 132³.

În altă ordine de idei, la lit. (a) art. 2 al Directivei este definită noțiunea de „copil”: „orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani”.

Nu se poate afirma că această prevedere ar fi incompatibilă cu dispozițiile corespunzătoare ale legii penale a Republicii Moldova. Cu toate acestea, semnalăm anumite discrepanțe de ordin terminologic.

La concret, în unele norme din Codul penal (alin. (1) art. 54, alin. (4) art. 70, lit. b) alin. (1) art. 76, alin. (1) art. 79, alin. (5) art. 104, lit. a) alin. (2) art. 171, lit. a) alin. (2) art. 172 etc.) termenul „copil”, ca și termenul „minor”, sunt folosiți în accepțiunea de persoană care nu a atins vârsta de 18 ani. În alte norme din Codul penal (art. 133¹, alin. (4) art. 134, art. 205, alin. (2) art. 208 etc.), termenul „copil” este utilizat în accepțiunea de rudă de gradul întâi în linie dreaptă descendentă.

De asemenea, în legea penală, termenul "minor" vizează atât făptuitorul, cât și victima, legiuitorul folosește ambele noțiuni în context diferit, creând confuzie în rândul practicienilor, în special. Această inconsecvență, la nivel național, depășește cadrul normei penale. Or, modificările recente la Legea Nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția socială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, demonstrează folosirea termenului "copil" în contextul copiilor aflați în situație de risc, fiind incluși în această categorie și copiii expuși riscului de a comite infracțiuni sau care se află în conflict cu legea (lit. k) art. 8 din Lege). La fel, întâlnim aceeași logică și în Hotărârea Guvernului Nr. 270 din 08.04.2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, care folosește noțiunea "copil/copii" și în privința celor care comit infracțiuni.

Prin urmare, uniformizarea termenilor respectivi trebuie să fie una sistemică, care ar depăși sfera reglementărilor penale, fiind corelate normele legii penale cu alte acte normative care fac referire la copiii în conflict cu legea, fapt ce ar contribui la excluderea neclarităților și interpretărilor echivoce.

Finalmente, sugerăm autorilor Proiectului să dea dovadă de consecvență și să se decidă dacă folosesc „ă” sau „î” în textul Proiectului și al Notei informative. De asemenea, este necesară folosirea corectă a semnelor de punctuație a normelor propuse spre adoptare.

În concluzie, ne exprimăm acordul pentru adoptarea Proiectului remis spre analiză de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu condiția luării în considerare a observațiilor și obiecțiilor formulate în cadrul prezentului aviz.

Digitally signed by Stati Vitalie
Date: 2024.06.18 10:23:26 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vitalie Stati, doctor în drept,
profesor universitar
la Departamentul Drept penal al
Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova

Augustina Bolocan-
Holban
Digitally signed by
Augustina Bolocan-
Holban
Date: 2024.06.17
21:12:30 +03'00'

Augustina Bolocan-Holban, doctor în drept,
conferențiar universitar
la Departamentul Drept penal al
Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova

AGENȚIA NAȚIONALĂ DE PREVENIRE ȘI
COMBATERE A VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA
FEMEILOR ȘI VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Nr. 170 din 24.06.2024
La nr. 18-69-6784 din 19.06.2024

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violentei împotriva Femeilor și a Violentei în Familie comunică că a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (gestionarea eficientă a stărilor de urgență) (**număr unic 529/MJ/2024**) și, în limitele competenței funcționale propune următoarele:

1. La **Articolul 65²**, sugerăm să fie inclus un nou punct, după pct.2) care să fie expus în următoarea redacție „*Autoritățile publice responsabile vor asigura accesul la programe de reeducare și consiliere prin intermediul platformelor online sau telefonic pentru agresor*”.

2. La pct. 3) **Articolul 65²**, propunem după sintagma „*pentru victimele violentei în familie*”, să fie completat cu sintagma „*serviciilor de consiliere și sprijin psihologic online pentru victime*”, în scopul creării a mai multor oportunități și asigurarea suportului necesar pentru victimele violentei în familie.

În acest context menționăm susținerea proiectului menționat supra, care va oferi posibilitatea intervenției prompte la diversitatea situațiilor de urgență.

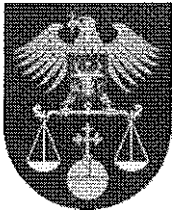
Directoare generală

Viorica ȚÎMBALARI

Digitally signed by Țîmbalari Viorica
Date: 2024.06.24 15:45:04 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. Aurica Cebotari,
tel. 069920469
aurica.cebotari@anpcv.gov.md

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
Ministry of Justice of Republic of Moldova

INSPECTORATUL NAȚIONAL DE PROBAȚIUNE
NATIONAL PROBATION INSPECTORATE

MD-2009, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri, nr. 1, tel/fax: 022-28-09-78, e-mail: probatiune@probatiune.gov.md
pagina-web: <http://www.probatiune.gov.md>, IDNO: 1010601000287

14.06.2024 Nr. 07/ 708
La numărul unic 869/MJ/2023

Dlui Stanislav COPETCHI
Secretar de stat, Ministerul Justiției

Stimate domnule Secretar de stat,

Inspectoratul Național de Probațiune a primit spre avizare *proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploataării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor)* și în limita competenței funcționale atribuite, prezintă următoarea obiecție:

- Excluderea art. IV din proiect ce se referă la modificarea Legii nr. 8/2008 cu privire la probațiune.

Argumentare: art. 2⁹ din Legea nr. 8/2008 cu privire la probațiune, stabilește exhaustiv că programele probaționale pot fi programe de corecție a comportamentului social și programe de reintegrare socială. Programele probaționale se desfășoară individual și/sau în grup. Programele de corecție a comportamentului social constau în modificarea comportamentului, viziunilor și capacităților care au condus la săvârșirea infracțiunii sau contravenției. Programele de reintegrare socială constau în redo-bîndirea capacităților de a soluționa problemele vieții sociale cotidiene. Tipul programului probațional se stabilește de către consilierul de probațiune, reieșind din evaluările efectuate.

Respectiv, conform tehnicii legislative prevăzute în Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, articolul indicat nu necesită a fi dublat sau desfășurat suplimentar în Legea nr. 8/2008, deoarece modalitatea aplicării, derulării și consecințele eschivării de la frecventarea programelor probaționale de către subiecții de probațiune, sunt descrise detaliat în ordinul ministrului justiției nr. 347/2019 cu privire la aprobarea Regulamentului de planificare a probațiunii (pct. 74-84), publicat la 17.01.2020 în Monitorul Oficial Nr. 7-13 art. 27.

De asemenea, nu susținem modificarea Legii nr. 8/2008 cu privire la probațiune, prin indicarea concretă în textul legii speciale a infracțiunilor prevăzute de art. 171-175, 208¹-208⁵ din Codul penal or, conform principiilor probațiunii stabilite în art. 2¹ din Legea nr. 8/2008, diferențierea și individualizarea psihosocială a subiectului probațiunii și a infracțiunii pe care a săvârșit-o este obligatorie.

Cu respect Digitally signed by Iavorschi Andrei
Date: 2024.06.14 15:24:47 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Director

Andrei IAVORSCHI

**CONSILIUL SUPERIOR
al MAGISTRATURII
din REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA COMRAT
SEDIUL CENTRAL**

**ВЫСШИЙ СОВЕТ МАГИСТРАТУРЫ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
СУД КОМРАТ
ОФИС КОМРАТ**

MD-3800, UTA Gagauzia
mun. Comrat, str. Lenin 242,
tel/fax: 0-298-2-60-21
e-mail jco@justice.md

MD-3800, АТО Гагаузия
мун. Комрат, ул. Ленина 242,
тел/факс: 0-298- 2-60-21
e-mail jco@justice.md

Nr. 7632/e din "19" iunie 2024

**D-lui Stanislav Copețchi
Secretar de Stat
Ministerul Justiției al RM**

**La interpelarea Dvs. nr.de ieșire 03/5311 din 07.06.2024
(nr.de intrare 2284/e din 10.06.2024)**

În ceea ce privește avizare și consultare publică a proiectului Legii cu privire la modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor) (869/MJ/2023), judecătoria Comrat comunică că nu sunt careva obiecții sau propuneri legate de conținutul acestuia.

**Președintele interimar
al Judecătoriei Comrat**
Ex. Demerji L.C. 0(298)26021

Vitalie Muntean

**Ministerul Afacerilor Interne
al Republicii Moldova**

Nr. 38/2635 din 20 iunie 2024

La nr. 03/5311 din 07 iunie 2024

Ministerul Justiției

În contextul demersului privind avizarea repetată a proiectului de *Lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor) (număr unic 869/MJ/2023) (în continuare - proiect)*, vă comunicăm următoarele.

I. La art. I din proiect:

1. Pct. 2 – analizând argumentele din Nota informativă aferent acestei modificări și articolul 15 din Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011, privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului (*în continuare - Directiva*), concluzionăm că autorul proiectului eronat a făcut trimitere la acest articol, întrucât prevederi privind evitarea cazurilor de urmărire penală a copiilor victime ale abuzului și exploatării sexuale, pentru implicarea lor în activitățile infracționale în legătură cu această calitate procesuală, de fapt se regăsește în articolul 14. În norma dată expres se prevede expres pentru care fapte se aplică această exonerare, și anume articolul 4 alineatele (2), (3), (5), (6) și articolul 5 alineatul (6), care, conform proiectului urmează a fi transpuse prin art. 208¹, 208⁴ și 208⁵ din Codul penal.

Spectrul de infracțiuni propus în proiect excedă prevederile Directivei și nu au aplicabilitate practică din cauza particularităților de comitere a infracțiunilor prevăzute la art. 171-175¹ din Codul penal. Or, nu este clar în ce condiții, victimă copil a unui viol ar putea fi implicat în activități criminale în legătură cu acest statut.

Astfel, propunem înlocuirea textului „la articolele 171-175, 208¹-208²” cu textul „la articolele 208¹, 208⁴ și 208⁵”.

2. Pct. 7 – reieșind din cerința conform căreia norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie pentru a corespunde criteriilor de calitate, și anume accesibilitate, previzibilitate și claritate, considerăm oportun de a exclude, sau după caz, de a reformula sintagma „în principal cu scop sexual” din prevederile art. 132³, dat fiind faptul că ar crea premise de interpretare care ar fi scopul secund, terțiar etc., și cum aceste scopuri ar influența la calificarea faptei. Propunem înlocuirea textului cu textul „de natură sexuală”, similar prevederilor din art. 132² din Codul penal.

Cu privire la inserarea noului art. 132³ în Codul penal, indicele „3” se va substitui cu „4”, întrucât prin Legea nr. 136/2024 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional), care intră în vigoare la 7 septembrie 2024, Codul penal a fost completat cu art. 132 „Mijloace de plată fără numerar”. Supletiv, aceeași propunere este aplicabilă modificării de integrare a noului art. 132⁴, urmând a fi substituit indicele „4” cu „5”.

3. Pct. 8 - în cazul modalității indicate vor apărea multiple piedici de a califica corect fapta infracțională prevăzută la art. 159 din Codul penal și de a o delimita de fapta infracțională prevăzută la art. 151 din Codul penal. Acest lucru se bazează pe faptul că regulamentul privind aprecierea medico-legală a gravității vătămării integrității corporale sau sănătății, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.534/2023, prevede la Capitolul II secțiunea 1 pct. 24 lit. a) că întreruperea posttraumatică a sarcinii constituie vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății.

Drept urmare, cu scopul de a păstra și de a oferi claritate propunerii date, venim cu soluția de a da o calitate specială subiectului infracțiunii în cadrul modalității menționate și anume de „medic sau un alt lucrător medical”. Astfel, se propune de a modifica modalitatea normativă de la art.159 alin.(1¹) CP după cum urmează: *„Întreruperea cursului sarcinii, de către medic sau de către un alt lucrător medical, prin orice mijloace, săvârșită fără consimțământul femeii însărcinate”*.

La fel se propune următorul text pentru circumstanța agravantă de la alin.(2) lit. a¹) din Codul penal „ *săvârșită împotriva unei persoane aflată într-o situație de neputință, care se datorează vârstei, bolii, dizabilității ori altui factor*”. Această propunere se bazează pe faptul că starea de neputință nu este cauzată doar din boală sau stare de dizabilități. Ignorarea celorlalte cauze va împiedica efectuarea unui proces echitabil de către organele abilitate. Astfel, prin „alt factor” se înțelege: starea de ebrietate, vârsta înaintată, vârsta fragedă, nefuncționarea totală sau parțială a conștiinței, etc. (explicație dată de către Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.11 din 24.12.2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP al RM) la pct. 5.4.3.).

4. Pct. 9 – din considerentele enunțate supra, propunem modificarea art. 160 din Codul penal, prin completarea alin. (2¹) după cuvântul „persoanei” cu textul „, *de către medic sau de către un alt lucrător medical*” și reformularea alin. (3) lit. a¹) în „*săvârșită împotriva unei persoane aflată într-o situație de neputință, care se datorează vârstei, bolii, dizabilității ori altui factor*”.

5. Pct. 10 – luând în calcul că fapta infracțională se manifestă prin acțiunea de constrângere, se denotă lipsa necesității de a specifica că actul sexual sau acțiunea cu caracter sexual este neconsimțită, întrucât aceste două componente sunt direct interdependente, constrângerea fiind un element care caracterizează lipsa

consimțământului. De asemenea, pentru a nu crea confuzii în interpretarea și aplicarea normelor penale, propunem:

a) completarea alineatului (1) cu sintagma „*determinării sau constrângerii la prostituție.*”;

b) alineatul (2) cu lit. c) cu textul: „*asupra unui membru de familie*”.

6. Pct. 13 – pentru a asigura stilistica exprimării, se impune excluderea sintagmei „*aceeași acțiune săvârșită*” din textul lit. d) propus pentru completarea alineatului (3) din art. 208 a Codului penal.

7. Pct. 15 – ne exprimăm dezacordul cu textul propus pentru art. 208². Deși denumirea articolului este același, fapta infracțională a suferit modificări esențiale prin prisma definiției expuse în articolul 2 lit. d) a Directivei, și creează ambiguități asupra înțelegerii cine este subiectului infracțiunii: persoana care „*oferă copilul*”, deține controlul asupra acestuia sau persoana care recurge la „*serviciile oferite*”.

Pentru a exclude interpretări asupra acțiunii de „*folosire*”, propunem incriminarea acestei fapte în concordanță cu articolul 4 alineatul (7) din Directivă, și anume: „*Practicarea activităților sexuale cu un copil, în condițiile în care s-au acordat sau s-au promis bani sau orice altă formă de remunerare ori foloase, în schimbul implicării copilului în aceste activități, indiferent dacă plata, promisiunea sau foloasele au fost acordate sau promise copilului sau unui terț.*”. Prin această formulare se asigură claritatea asupra calității subiectului infracțiunii și a faptei care se incriminează.

8. Pct. 17 – deși prin prisma articolul dat se urmărește transpunerea articolului 4 alineatele (2)-(4) a Directivei, de fapt în textul normei incriminatorii a fost omisă acțiunea formală de amenințare a copilului în scopul să participe la spectacole pornografice, după cum este specificat în articolul 4 alineat (3) a Directivei.

Ar fi eronată interpretarea că acest alineat ar avea doar o singură acțiune și că amenințarea s-ar încorpora în fapta de constrângere. Urmare a analizei minuțioase a prevederilor Directivei, se conchide că alienatul vizat prevede 2 acțiuni: constrângerea sau forțarea - care ar presupune aspecte de intimidare sau activități cu caracter de aplicare a forței fizice sau demonstrare a forței; și amenințarea unui copil. În viziunea noastră, ambele acțiuni urmează a fi incriminate în legislația națională.

Astfel, alineatul (2) din art. 208⁴ urmează a fi reformulat după cum urmează: „*Constrângerea sau forțarea unui copil să participe la spectacole pornografice sau amenințarea unui copil în acest scop*”.

Deoarece în articolul menționat sunt incriminate mai multe acțiuni, fiind prevăzute mai multe fapte infracționale distincte, iar actuala denumire se rezumă doar la o formă de incriminare, propunem o denumire generică, și anume: „*Articolul 208⁴. Participarea copilului la spectacole pornografice*”.

9. Pct. 18 – din considerentele expuse pentru propunerea din pct. 17, propunem următorul text: „*Articolul 208⁵. Determinarea, recrutarea sau constrângerea copilului la prostituție ori amenințarea în astfel de scopuri*

(1) Determinarea sau recrutarea unui copil să practice prostituția, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de copii,

se pedepsește cu închisoare de la 4 la 8 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Constrângerea sau forțarea unui copil să practice prostituția ori amenințarea unui copil în acest scop, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de copii,

se pedepsește cu închisoare de 6 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.”

La fel, pentru a asigura transpunerea articolului 4 alineat (5) din Directivă, sugerăm incriminarea faptei de „obținere de foloase sau exploatare în alt fel a copilului în acest scop, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de copii”.

Articolul II din proiect:

10. Pct. 1 - deși este clară intenția autorului proiectului de a scoate în evidență această categorie de victime, ne expunem critic asupra completării art. 58 din Codul penal din mai multe considerente, și anume:

a) victimele infracțiunilor privind viața sexuală, indiferent de vârstă, se regăsesc în alineatul (4) al articolului 58 din Codul de procedură penală, în baza căruia beneficiază de dreptul să fie consultată de un avocat pe tot parcursul procesului penal și să fie asistată de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat;

b) copii victime ale infracțiunilor, indiferent de infracțiunea comisă, conform articolului 19 alineat (1¹) din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, au dreptul la asistența juridică calificată;

c) victimele infracțiunilor privind viața sexuală, indiferent de vârstă, în cazul depunerii plângerii despre săvârșirea infracțiunii, în baza articolului 28 alineat (1¹) din legea prenotată, beneficiază de asistență juridică de urgență;

d) ce se prezumă prin sintagma „acces imediat la asistența juridică garantată de stat”, se încadrează această sintagmă în prevederile deja existente în legislație, enunțate supra.

Riscul urmare a celor menționate este faptul că în aceste reglementări nu se regăsesc victimele infracțiunilor prevăzute de art. 208¹-208⁵ care se propun.

Prin urmare, pentru a facilita accesul acestor victime la servicii de asistență juridică gratuită garantată de stat, urmează a fi operate modificări la alineatul (4) din art. 58 din Codul de procedură penală și în Legea nr. 198/2007.

Modificări similare, ar fi oportun să fie prevăzute și pentru art. 60 din Codul de procedură penală în care se reglementează drepturile părții vătămate.

11. Pct. 2 – nu susținem completarea articolul 77 cu alineatul (6) din Codul de procedură penală deoarece aceste prevederi contravin prevederilor legislației procesual penale aferent instituției reprezentantului legal.

Instituția reprezentatului legal este prevăzută pentru anumite categorii de victime, este un participant al procesului penal, deține statut procesual, drepturi și obligații. La fel, participarea acestuia în cadrul procesului penal este obligatorie, nu însă cum se menționează în proiect că copilul „poate fi însoțit”. La fel, articolul 77 din Codul de procedură penală prevede mecanismul de atragere și respingere în calitate de reprezentant legal, precum și categoriile de persoane sau autorități care pot fi recunoscute în această calitate pentru a apăra interesele copilului în cadrul procesului penal.

În acest context, este important să se facă distincție între reprezentantul legal și persoana care însoțește victima/persoana de încredere.

Exemplu ar fi reglementările privind dreptul victimei infracțiunilor privind viața sexuală, indiferent de vârstă, de a fi însoțită de o persoană de încredere, care se regăsește în articolul 58 alineat (4) și articolul 60 alineat (1²) din Codul de procedură penală.

Cert este faptul, că aceste norme nu se aplică pentru victimele infracțiunilor prevăzute de art. 208¹-208⁵.

Deci, pentru a nu crea premise pentru interpretări greșite a normelor legale, considerăm oportun de intervenit cu amendamente prin completarea articolului 58 alineat (4) și articolului 60 alineat (1²) din Codul de procedură penală cu prevederi corespunzătoare.

12. Pct. 3 – propunerea pentru completarea art. 109 din Codul de procedură penală este confuză deoarece o parte din acestea deja se regăsesc în alineatul 8 al articolului 110¹ din Codul de procedură penală, care sunt aplicabile în special și pentru victimele minore ale infracțiunilor privind viața sexuală.

Incertitudinea se axează pe noile categorii de victime care vor apărea odată cu incriminarea noilor fapte în art. 208¹-208⁵. În conformitate cu actualele prevederi, victimele infracțiunilor prevăzute la art. 208¹-208² sunt audiate fie în condiții speciale, dacă au vârsta de până la 14 ani, fie în condiții generale, dacă au vârsta mai mare de 14 ani. Totuși, art. 109 alineat (5) și art. 110¹ din Codul de procedură penală, asigură audierea în condiții speciale și a altor categorii de victime minore, în cazurile în care interesele justiției sau ale minorului o cer.

Înțelegem că această sintagmă nu este o garanție stabilă, este interpretabilă, depinde de circumstanțele cazului și de capacitățile profesionale ale factorului uman.

Prin urmare, în scopul asigurării transpunerii depline a alineatului (3) al articolului 20 din Directivă, propunem lărgirea cercului de subiecți care ar putea beneficia de audierea în condiții speciale, în conformitate cu art. 110¹ din Codul de procedură penală, și asupra victimelor infracțiunilor prevăzute la art. 208¹-208⁵, cu

introducerea modificărilor de rigoare la art. 109 alin.(5) și art. 110¹ din Codul de procedură penală.

III. Articolul III din proiect:

Luând în calcul specificul infracțiunii de violență în familie și consecințele acestor fapte asupra copilului martor și/sau victimă, propunem completarea listei de infracțiuni și cu art. 201¹ din Codul penal, pentru ambele alineate propuse spre completarea articolului 2 din Legea nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii.

În aceeași ordine de idei, urmează a fi operate modificări și la Nota informativă, întrucât prevederile invocate pentru transpunere se regăsesc în articolul 19 al Directivei.

Totodată, sugerăm consultarea acestei propuneri în contextul în care Ministerul Justiției a inițiat procesul de amendare a legii vizate prin prisma transpunerii directivelor UE aferente domeniului.

IV Articolul IV din proiect:

Propunerile înaintate pentru amendarea Legii nr.8/2008 cu privire la probațiune sunt neclare, întrucât prevederile din proiect nu sunt în concordanță cu cele menționate în Nota informativă. Astfel, în proiect lipsesc propunerile de amendare a art. 3 din legea dată, nu se cunoaște formularea propusă de autor, dar, totodată, în textul propus pentru completarea art. 2⁹ se face referire la aceste ajustări, și anume trimiterea la art. 3 lit. h), inexistent.

În cazul în care propunerea de modificare a art. 4 din legea vizată se refer la drepturile subiectului probațiunii, după cum și este menționat în Nota informativă, se rezumă că propunerea de amendare ar trebui să se refere la alienatul 1 din articolul 4 al legii și nu pentru alineatul 2.

Prin urmare, se impune amendarea aspectelor menționate și aducerea în concordanță a Notei informative cu prevederile proiectului.

V Articolul V din proiect:

Cât privește amendarea Legii nr. 370/2023 privind drepturile copilului, în vederea unificării textului, abordării egale a victimelor violenței, în care se încadrează și abuzul sexual și exploatarea sexuală, propunem următoarea redacție:

”(2¹) Statul organizează campanii de informare și de sensibilizare, după caz, prin intermediul tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor, programe de cercetare și de educare, inclusiv în cooperare cu organizațiile societății civile și cu alte părți interesate, cu scopul sensibilizării publicul larg și reducerii riscului ca copiii să devină victime la orice formă de violență, abuz, neglijare, exploatare sau trafic.”

„(3¹) Statul va întreprinde acțiuni pentru a împiedica și pentru a interzice diseminarea materialelor care promovează săvârșirea infracțiunilor sau contravențiilor împotriva copiilor, și organizarea, în scopuri comerciale sau

necomerciale, a călătoriilor în vederea săvârșirii oricăreia dintre infracțiunile prevăzute la art.171-175¹, 208¹-208⁵ din Codul penal.”.

VI aspecte generale asupra proiectului legii și Notei informative:

1. În sensul pct. 30 din Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, se recomandă revizuirea clauzei de armonizare reliefată în proiectul de lege, din motiv că nu este clar calificativul de apreciere a transpunerii Directivei. De asemenea, pct. 9 din nota informativă la proiect, relevă cu exactitate doar o parte din prevederile Directivei care urmează a fi transpuse, ceea ce denotă că nu este o transpunere totală și nici selectivă, urmând a se specifica calificativul de apreciere a transpunerii.

2. Nota informativă urmează a fi redactată și ajustată, autorul proiectului urmează să se conformeze prevederilor art. 54 din Legea nr. 100/2017 și să expună conținutul proiectului într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație.

3. În contextul incriminării mai multor fapte de abuz sexual și exploatarea sexuală a copiilor, complexitate acestor infracțiuni, necesitatea reglementării unor măsuri specifice de protecție și asistență a acestei categorii de victime, pentru a nu crea incertitudini în trimiterea la alte norme, propunem analiza oportunității reglementării unui capitol separat în Partea Specială a Codul penal dedicat acestor infracțiuni. În viziunea noastră acest fapt va permite folosirea unei noțiuni generice pentru a face trimitere la tot spectrul de infracțiuni care reprezintă fenomenul de abuz sexual și exploatare sexuală a copilului, va ușura înțelegerea textului normei juridice și va exclude aplicare și interpretare eronată.

Digitally signed by Misail-Nichitin Daniella
Date: 2024.06.20 17:37:28 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Secretară de stat

Daniella MISAIL-NICHITIN

Executor: Chiriliuc Inna
Telefon: 022-255-442
E-mail: inna.chiriliuc@mai.gov.md

bd. Ștefan cel Mare, 75, mun. Chișinău, MD-2012, tel. +373 255 830
E-mail: secretariat@mai.gov.md Pagina web: www.mai.gov.md

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

24 iunie 2024 nr. 42-7/45-8259
la nr. _____ din _____

Domnului Stanislav COPETCHI
Secretar de stat al Ministerului Justiției
secretariat@justice.gov.md
cristian.postovanu@justice.gov.md

Opinie
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor)
(nr. unic 869/MJ/2023)

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a examinat proiectul de lege cu privire la prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra copiilor, remis spre reavizare.

Considerăm că modificările propuse în proiectul de lege sunt în concordanță cu standardele internaționale privind drepturile copilului, respectiv comunicăm despre lipsa obiecțiilor.

Totodată, analizând sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul legii, constatăm că propunerile suplimentare ale Avocatului Poporului pentru drepturile copilului nu au fost luate în considerare. Prin urmare, reiterăm propunerile înaintate în cadrul avizării primare.

Cu respect,

Coroi V.

Vasile COROI,
Avocatul Poporului
pentru drepturile copilului

Ex.: Muntean Ig.
060002655